

Sygn. akt I C 3691/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : sędzia del. Michał Siemieniec

Protokolant: Jan Migduła

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2024 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. K.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa numer (...), o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych M., waloryzowany kursem (...), zawarta w dniu 13.12.2007 r., pomiędzy powodem a (...) Bank S.A. z siedzibą w W., jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. K. kwotę 552.391,84 zł (pięćset pięćdziesiąt dwa tysiące trzysta dziewięćdziesiąt jeden złotych 84/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:

a. od kwoty 547.593,75 zł (pięćset czterdzieści siedem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt trzy złote 75/100) od dnia 5.07.2023 r. do dnia zapłaty;

b. od kwoty 4.798,09 zł (cztery tysiące siedemset dziewięćdziesiąt osiem złotych 09/100) od dnia 16.09.2023 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części oddala powództwo;

III. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. K. kwotę 11.817,00 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych 00/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 3691/23

UZASADNIENIE WYROKU

Powód J. K., pozwem z dnia 23 sierpnia 2023 r., skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W., wniósł o:

1. ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 13 grudnia 2007 r. zawarta pomiędzy J. K. a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. jest nieważna;

2. zasądzenie od pozwanego (...) S.A. na rzecz powoda kwoty 552.391,84 zł, stanowiącej sumę świadczeń bezpodstawnie pobranych przez pozwanego tytułem świadczeń uiszczonych tytułem nieważnej umowy, wraz z

odsetkami ustawowymi za opóźnienie – dla kwoty 547.593,75 zł od dnia 5 lipca 2023 r. do dnia zapłaty, dla kwoty 4.798,09 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty

Ewentualnie – na wypadek oddalenia żądania ustalenia nieważności – powód wniósł o ustalenie, że poszczególne postanowienia ww. umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...), stanowią klauzule abuzywne, tj.: § 1 ust. 3A, § 3 ust. 3 ust. 6 pkt 1, § 7 ust. 1, § 10 ust. 2 i 5, § 12 ust. 5, § 15 ust. 4.

W uzasadnieniu żądania pozwu powód wyjaśnił, że zawarł z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem (...). Kredytobiorca w umowie zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w (...), ustaloną w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego zgodnie z tabelą kursów walut obcych Banku. Zawierając umowę strona powodowa działała jako konsument, umowa została sporządzona z wykorzystaniem wzorca umownego stosowanego przez pozwanego. Kredyt był przeznaczony na budowę domu. Powód zarzucił, że przed zawarciem umowy nie otrzymał od pracowników Banku rzetelnych informacji pozwalających ocenić rozmiar ryzyka związanego z produktem powiązany z walutą obcą oraz konsekwencji ekonomicznych zastosowanych w niej mechanizmów. Podczas przedstawiania oferty, powoda przekonywano o korzyściach wypływających z zawarcia umowy tj. o niższej wysokości raty, niższym oprocentowaniu. Umowa, zdaniem powoda, jest sprzeczna z ustawą - art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, art. 353¹ k.c., z zasadami współżycia społecznego, nadto zawiera niedozwolone klauzule umowne (abuzywne): § 1 ust. 3A, § 3 ust. 3 ust. 6 pkt 1, § 7 ust. 1, § 10 ust. 2 i 5, § 12 ust. 5, § 15 ust. 4. Zdaniem powoda uznanie klauzul dotyczących waloryzacji i ustalania kursów walut za niedozwolone powoduje, że umowa nie może być wykonywana, czego konsekwencją jest jej nieważność i w rezultacie konieczność dokonania rozliczeń na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Powód spłacił tytułem świadczeń z nieważnej umowy kwotę 552.391,84 zł, dochodzoną pozewem.

W pisemnej odpowiedzi na pozew (k. 54) strona pozwana (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Autor odpowiedzi na pozew wskazał, że roszczenie jest nieudowodnione zarówno co do zasady jak i wysokości. Zdaniem pozwanego, kredytobiorca zaakceptował kwestionowane obecnie postanowienia umowne, a umowa nie jest sprzeczna z przepisami prawa. Pozwany bank zaprzeczył twierdzeniom dotyczącym braku poinformowania o ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego. Zdaniem strony pozwanej powództwo oparte jest przede wszystkim na błędnym założeniu zgodnie z którym pozwany jako bank może dowolnie ustalać kursy walut w tabeli kursowej. Stosowany przez niego mechanizm ustalania kursów jest identyczny jak ten stosowany przez inne banki komercyjne, jest mechanizmem rynkowym i jego kursy pozostają w pełnej korelacji z kursami publikowanymi przez NBP. Poza tym o losie umowy nie może decydować subiektywny interes konsumenta, ale okoliczności obiektywne. Pozwany podniósł też zarzut braku interesu prawnego w ustaleniu z art. 189 k.p.c. oraz zarzut przedawnienia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Powód J. K., prowadzący działalność gospodarczą – sprzedaż pieczywa - w roku 2007, w związku z powiększeniem rodziny, postanowił wybudować dom jednorodzinny. Zawarł najpierw umowę kredytu na zakup działki budowlanej, a następnie poszukiwał możliwości sfinansowania budowy. Zwrócił się do kilku Banków o przedstawienie oferty kredytu. Pracownicy Banków wskazywali, jako najkorzystniejsze oferty kredytów waloryzowanych kursem (...). Powód zdecydował się na ofertę (...) Banku S.A. Przedstawiciel Banku w rozmowie z powodem przedstawił mu franka szwajcarskiego jako stabilną walutę, o niewielkich wahaniami kursu. Powód liczył się z tym, że kurs waluty nie będzie stały, ale zmiany, według zapewnień przedstawiciela Banku, miały mieć niewielki zakres do 10 %, bez większego wpływu na raty kredytu. Powód nie negocjował umowy, była ona sporządzona na standardowym wzorcu Banku. Powód nie znał dokładnie zasad indeksacji i stosowania przez Bank dwóch kursów waluty, ani tego jak są ustalane kursy stosowane przez Bank. Umowa nie była rozliczana w ramach działalności gospodarczej, miała na celu zaspokojenie wyłącznie osobistych potrzeb mieszkaniowych powoda i jego rodziny.

[dowód: przesłuchanie powoda, protokół rozprawy z dnia 16 maja 2024 r., rejestracja od 00:05:42, k. 100-101, wniosek kredytowy z zał., k. 74-78]

W rezultacie przedstawionej oferty, w dniu 13 grudnia 2007 r., powód J. K. zawarł z (...) Bank S.A. z siedzibą w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). W umowie zawarto m.in. następujące klauzule:

- celem kredytu jest budownictwo mieszkaniowe - sfinansowanie kosztów budowy domu na działce nr (...) w Ł., gmina K.-L. (§ 1 ust. 1 i 1A);

- kwota kredytu wynosi 500.900 zł (§ 1 ust. 2);

- walutą waloryzacji kredytu jest (...) (§ 1 ust. 3);

- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2007-12-07 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 236.720,22 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od wartości podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A);

- okres kredytowania wynosi 360 miesięcy (§ 1 ust. 4);

- wariant spłaty kredytu to równe raty kapitałowo – odsetkowe (§ 1 ust. 5);

- prawne zabezpieczenie kredytu stanowi: hipoteka kaucyjna do kwoty 751.350,00 zł na nieruchomości, objętej księgą wieczystą (...); przelew na rzecz Banku praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych (§ 3 ust. 1,2);

- sposób wypłaty kredytu: kwota 500.900,00 zł zgodnie z przedstawionym kosztorysem prac budowlanych (§ 5 ust. 1);

- sposób spłaty kredytu: na podstawie nieodwołalnego w trakcie trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu ze wskazanego w umowie rachunku (§ 6 ust. 1);

- kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 2007-09-27, wynosząca 2,78%, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę MultiBanku w wysokości 1,15% (§ 9 ust. 3);

- kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (§ 10 ust. 1);

- harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część umowy i jest doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w (...) (§ 10 ust. 2);

- raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 5);

- kredytobiorca zleca i upoważnia MultiBank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku MultiKonto (...);

- wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 12 ust. 5);

Umowa zawierała również oświadczenia kredytobiorcy (§ 29), że:

- został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytu, zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje;

- został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje;

- jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu;

[dowód: umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...), k. 19-27]

J. K. spłacił pozwanemu Bankowi w wykonaniu umowy kredytu - tytułem spłat rat, pozostałych opłat i kosztów związanych z umową łącznie kwotę 552.391,84 zł.

[dowód: zaświadczenie z (...) S.A., k. 34-44]

W dniu 28 czerwca 2023 r. powód skierował do (...) S.A. reklamację dotyczącą ww. umowy kredytu i wezwanie do zapłaty kwoty 547.593,75 zł w terminie 5 dni, powołując się na nieważność umowy kredytu z powodu zamieszczenia w niej klauzul abuzywnych.

[dowód: wezwanie do zapłaty, k. 15, potwierdzenie przyjęcia reklamacji, k. 33, odpowiedź na reklamację, k. 45]

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o znajdujące się w aktach dowody z dokumentów. W szczególności oparto się na dokumentach umowy kredytu, regulaminu oraz pozostałych dokumentach dotyczących tej umowy w postaci załączników do niej oraz dokumentacji złożonej wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu. Jednocześnie sąd pominął przeprowadzenie postulowanego przez stronę dowodu z opinii biegłego. Mając na uwadze zebrane w sprawie dowody oraz treść oświadczenia konsumenta o powołaniu się na sankcję nieważności umowy, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego było zupełnie zbędne. Sąd oparł się również w dużej mierze na przesłuchaniu powoda, którego wypowiedzi nie zawierały sprzeczności, były przekonywujące, odpowiadające doświadczeniu życiowemu. Pominęto też zbyteczny dowód z zeznań rocznych (...) powoda.

Sąd zważył, co następuje

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie niemal w całości, jedynie co do odsetek podlegało w części oddaleniu. Powód w pierwszej kolejności wniósł o ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz wpłaconych na podstawie nieważnej umowy kwot. Autor pozwu powołał się w jego uzasadnieniu na kilka przyczyn nieważności umowy, należy więc wpierw rozstrzygnąć, który zespół przepisów winien mieć w sprawie zastosowanie do oceny stanu faktycznego. Zdaniem sądu, punktem wyjścia powinna być kwestia niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ i nast. k.c. Przepisy te stanowią bowiem rdzeń systemu ochrony konsumenta i w zakresie swojego zastosowania wyłączają regulacje ogólne, w tym dotyczące konsekwencji naruszenia właściwości (natury stosunku prawnego). W tym zakresie reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza też zastosowanie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., sygn. akt II CSKP 464/22, publ. Lex nr 3350095). Dodać jedynie wypada na marginesie, że zgodnie z zasługującym na aprobatę poglądem Sądu Najwyższego, sama konstrukcja umowy kredytu denominowanego w (...), bądź indeksowanego, nie jest sprzeczna z przepisem art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U.2022 poz. 2324), ani też z art. 353¹ kc, stanowiąc możliwe warianty umowy kredytu (zob. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18, publ. OSNC-ZD 2021/2/20), niemniej jednak w obrocie konsumenckim nie może zawierać klauzul niedozwolonych (abuzywnych).

Nie ulega wątpliwości, że powód, zawierając umowę kredytu miał status konsumentów. Zgodnie z art. 22¹ k.c., w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy pomiędzy stronami, za konsumenta uważa się osobę fizyczną

dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Te warunki zostały w przypadku powoda spełnione. Wprawdzie prowadził on działalność gospodarczą, ale kredyt nie miał z nią żadnego związku. Budowany dom mieszkalny miał na celu zaspokojenie osobistych potrzeb rodziny. Otwiera to możliwość zbadania treści umowy kredytu z perspektywy przepisów art. 385¹ i nast. k.c.. W myśl art. 385¹.§ 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Według § 2 tego przepisu, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Z kolei w myśl § 3, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Rozkład ciężaru dowodu reguluje § 4 omawianego przepisu, zgodnie z którym, ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Kolejny przepis zawarty w art. 385² k.c. stanowi, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W niniejszej sprawie na pierwszy plan wysuwają się postanowienia umowne wprowadzające mechanizm przeliczania waluty polskiej na obcą i odwrotnie. Są to niewątpliwie klauzule odnoszące się do głównych świadczeń stron. Zgodnie bowiem z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa realizowana była przez powoda w walucie krajowej. Analizując zamieszczone w umowie zawartej pomiędzy stronami klauzule dotyczące przeliczania waluty, należy dojść do wniosku, że z całą pewnością nie określono ich w sposób jednoznaczny. Są one dla laika niezrozumiałe bez pomocy profesjonalnego doradcy. A należy pamiętać, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe powinny zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Klauzula przeliczeniowa powinna być więc sformułowana na tyle jasno, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł objąć swą świadomością jej daleko idące konsekwencje, przede wszystkim wpływające z niej uprawnienie Banku do jednostronnego kształtowania wysokości zobowiązania kredytobiorcy. W konsekwencji należy uznać, że pomimo tego, iż kwestionowane klauzule dotyczyły świadczeń głównych, jako niejednoznaczne, podlegają ocenie z punktu widzenia abuzywności, po myśli art. 385¹ § 1 k.c. Analizując przytoczone wyżej postanowienia umowne odwołujące się do kursu waluty obcej z wewnętrznej tabeli kursowej pozwanego Banku, trzeba zauważyć, że kurs ten nie ma charakteru określanego według jasnych i obiektywnych kryteriów, a przeciwnie - zależy każdorazowo od decyzji Banku, który wedle własnej polityki może kształtować jego wysokość, a tym samym wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Dodać należy, że w umowie nie wskazano żadnych wytycznych, w oparciu o które ów kurs miałby być wyznaczany. Oznacza to, że kwota kredytu indeksowanego kursem (...) była wypłacana w złotych po przeliczeniu według kursu kupna ustalonego arbitralnie przez bank i następnie w podobny sposób były przeliczane spłaty (przy zastosowaniu kursu sprzedaży). W tej sytuacji należy przyjąć, że wymienione klauzule, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów nie wiążą powoda.

A. postanowień dotyczących waloryzacji można dopatrywać się również w braku ograniczenia ryzyka walutowego kredytobiorcy. Skoro Bank jest zabezpieczony przed ryzykiem poprzez prowadzenie w sposób profesjonalny odpowiedniej polityki finansowej, należało oczekiwać wprowadzenia do umowy mechanizmów ograniczających ryzyko ponoszone przez drugą stronę - konsumenta, w związku z nieograniczoną możliwością zmiany kursu waluty. Postanowienia umowne, które narażają kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko wynikające ze zmiany kursu (umowa nie zawiera żadnego mechanizmu ograniczenia ryzyka) – są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta. Konstrukcja umowy jest taka, że istotna zmiana kursu waluty obcej może prowadzić do

stanu, w którym wysokość zobowiązania (saldo kapitału do spłaty wyrażone w PLN), po wielu latach spłaty kredytu – może wzrosnąć do wysokości znacznie przekraczającej wysokość udzielonego kredytu, pomimo dokonywanych spłat. Wybór kredytu indeksowanego kursem (...) był podyktowany niższą ratą i oprocentowaniem oraz walutą reklamowaną jako bezpieczna. Należy pamiętać, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych zostały wprowadzone do krajowego porządku prawnego w wyniku implementowania Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. UE z dnia 21 kwietnia 1993 r.), co oznacza, że przy interpretacji tych przepisów należy uwzględnić orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości. Zgodnie z utrwaloną już linią orzecznictwa (...), kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, ponosi przez cały okres obowiązywania umowy ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty (zob. wyrok z dnia 20 września 2017, C-186/16, R.P.A. i in. (...) S.A.). Samo podpisanie zawartego w umowie - w jej § 29 - oświadczenia, że konsument jest świadomy potencjalnych ryzyk wynikających z zawarcia umowy nie wystarcza do uznania, że Bank spełnił wymóg przejrzystości (zob. wyrok z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, (...) Bank (...)). Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że podpisanie przez powodów przygotowanego przez Bank oświadczenia zawartego w jednym z punktów umowy jest niewystarczające dla stwierdzenia, że Bank udzielił powodom wystarczającej informacji (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., sygn. akt II CSKP 464/22, publ. Lex nr 3350095). Klauzulę tę należy uznać za sprzeczną z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającą interesy konsumenta. Nie sposób przyjąć, by w drodze indywidualnych negocjacji powód, gdyby zdawał sobie sprawę z konsekwencji omawianej klauzuli, zgodził się na ponoszenie niczym nieograniczonego ryzyka kursowego.

Należy jeszcze przytoczyć istotny wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), sygn. akt C-260/18, publ. <http://curia.europa.eu>. W orzeczeniu tym Trybunał wyjaśnił, że 1) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. 2) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. 3) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. 4) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Uwzględniając ten pogląd, kolejnym etapem musi być rozstrzygnięcie, czy bez zakwestionowanych klauzul umowa może nadal wiązać strony. Na tak postawione pytanie należy, zdaniem sądu, odpowiedzieć przecząco. Wszak po usunięciu mechanizmu przeliczania nie da się w ogóle ustalić wysokości zobowiązania odnoszącego się do świadczenia głównego z umowy kredytu. Z kolei w powołanym wyżej wyroku (...) sprawie K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), Trybunał wyjaśnił, że nie ma możliwości zastąpienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Uwzględniając zatem, że po usunięciu zakwestionowanych postanowień z umowy kredytu pomiędzy stronami, umowa nie może w dalszym ciągu funkcjonować, należało jeszcze uwzględnić stanowisko konsumenta – powoda. W rozpoznawanym przypadku

powód, świadomy potencjalnych niekorzystnych skutków upadku umowy, już w przedprocesowym wezwaniu do zapłaty oświadczyli stanowczo, że domaga się nieważności umowy i rozliczenia świadczeń nienależnych. W tej sytuacji należało przyjąć, że umowa jest nieważna.

Mając powyższe na uwadze, w punkcie I sentencji wyroku ustalono ową nieważność. Interes prawny powoda w rozumieniu art. 189 k.p.c. nie budził tutaj wątpliwości. Umowa nie została jeszcze w całości wykonana, stanowiła poza tym podstawę wpisu hipoteki w księdze wieczystej.

Skutkiem nieważności umowy jest konieczność zwrotu przez pozwanego Banku spełnionych przez powoda – w wykonaniu nieważnej umowy – świadczeń, zgodnie z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.. W myśl art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W niniejszym przypadku, z uwagi na nieważność umowy kredytu, środki finansowe wpłacone przez powoda stronie pozwanej, tytułem spłaty rat kredytu i pozostałych kosztów z umowy, uznać należy za świadczenie nienależne. Na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. strona pozwana jest więc zobowiązana do zwrotu powodowi wszelkich kwot świadczonych przez tytułem spłaty kredytu. Z przedłożonych dokumentów dotyczących historii spłaty kredytu wynika, że wykonując umowę kredytu powód uiścił na rzecz pozwanego kwotę żadaną w pozwie. Z tej przyczyny zasądzone w punkcie II całość dochodzonej należności głównej.

Przechodząc do rozstrzygnięcia o odsetkach za opóźnienie, należy zauważyć, że do momentu doręczenia Bankowi wezwania do zapłaty z powołaniem się na nieważność umowy świadczenia przez konsumenta o wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności umowy, roszczenie nie było w ogóle wymagalne, bowiem spłacone raty kredytu nie były jeszcze nienależne. Podstawa świadczenia odpadła dopiero po doręczeniu reklamacji konsumenta, stanowiącej wezwanie do zapłaty kwoty w nim wskazanej. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c., wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. W myśl § 2 k.c., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Żądanie odsetek oddalono jedynie od kwoty przewyższającej tę z wezwania do zapłaty za okres od dnia wniesienia pozwu do dnia doręczenia pozwu. W tym zakresie z opóźnieniem mamy do czynienia od dnia następującego po doręczeniu pozwu. Konsekwentnie należało odmówić skuteczności zarzutowi przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.).

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z art. 100 zd. 2 k.p.c., bowiem powód uległ jedynie w nieznaczącej części swych żądań (co do części odsetek). Na zasądzone koszty złożyły się poniesione przez powoda koszty, tj. opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie adwokata w kwocie 10.800 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

[sędzia del. Michał Siemieniec]

Z/

1. odnotować;
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. pozwanego;
3. kal. 14 dni

10 czerwca 2024 r. sędzia